

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

6.1 สรุปผลการศึกษา

การศึกษาสถานภาพม้งลาวกับนโยบายแก้ไขปัญหาและการปฏิบัติของประเทศไทย กรณีศึกษาที่หมู่บ้านห้วยน้ำขาว ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อจะทราบถึงผลกระทบต่างๆ วิธีการแก้ไขปัญหของรัฐบาลไทยในห้วงที่ผ่านมา รวมไปถึงอุปสรรคต่างๆที่ทำให้การส่งกลับชาวม้งเหล่านี้ กลับภูมิลำเนาเดิมเกิดความล่าช้า

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้อาศัยแนวคิดหลัก 4 แนวคิด คือ แนวคิดเกี่ยวกับการอพยพโยกย้ายถิ่น แนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ แนวคิดเกี่ยวกับสถานภาพทางสังคม และแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ดำเนินการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยในเชิงคุณภาพ ซึ่งประกอบไปด้วยการศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การเก็บข้อมูลภาคสนามและการสังเกตการณ์ การศึกษาจากเอกสารเป็นการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่วิจัย ตลอดจนข้อมูลที่สำคัญที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา ส่วนการศึกษาภาคสนามเป็นการรวบรวมข้อมูลที่มีความสำคัญ เพื่อนำมาวิเคราะห์ตามประเด็นในวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยใช้ทั้งวิธีสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ สมุดบันทึก กล้องถ่ายรูปและเครื่องบันทึกเสียง หลังจากดำเนินการเก็บข้อมูลแล้ว นำเสนอผลการศึกษาวิจัยโดยวิธีพรรณนา เป็นไปตามประเด็นที่ศึกษา ตามความมุ่งหมายของการวิจัย

หมู่บ้านห้วยน้ำขาว ตั้งอยู่ใน ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งตำบลเข็กน้อยนี้ เป็นชุมชนชาวม้งขนาดใหญ่และด้วยภูมิประเทศที่เป็นภูเขาที่มีทั้งที่ราบเนินเขาและแบบสลับซับซ้อน ทำให้เหมาะแก่ม้งต่างถิ่นที่จะลักลอบเข้ามาอาศัยปะปนกับชาวบ้านในพื้นที่ ความพยายามที่จะดำเนินการส่งกลับชาวม้งลาวสู่ภูมิลำเนาเดิมมาโดยตลอดตั้งแต่ปี พ.ศ.2547 ถึง พ.ศ.2552 โดยมีการดำเนินการหลายครั้งตั้งแต่ พ.ศ.2547 เป็นต้นมาเป็นจำนวนทั้งสิ้น 18 ครั้งและจะแล้วเสร็จภายในเดือนธันวาคม พ.ศ.2552 โดยความร่วมมือของทั้งรัฐบาลไทยและรัฐบาลสปป.ลาว และความตั้งใจจริงของฝ่ายไทยที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายทั้งภาคส่วนราชการ ประชาชนในท้องถิ่นและหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อได้รับความร่วมมืออย่างจริงจังจากรัฐบาลลาว ทำให้สามารถขับเคลื่อนไปได้อย่างต่อเนื่องแม้จะประสบปัญหาความล่าช้าบ้างก็ตาม เพื่อยุติปัญหาในระยะยาว โดยที่ไม่มีราษฎรม้งลาวลักลอบกลับเข้ามาในประเทศไทยอีกในอนาคต

จากการศึกษาพบว่า ผู้ที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายเหล่านี้ ไม่ได้มีเฉพาะราษฎรม้งลาวเท่านั้น แต่เมื่อมีการตรวจสอบอย่างจริงจังพบว่า มีราษฎรม้งไทยที่เดินทางมาจากชุมชนม้งตามจังหวัดต่างๆเข้ามาปะปนด้วย โดยหวังได้รับการดูแลและหวังที่จะได้ไปประเทศที่ 3

อย่างไรก็ตามต้องคำนึงถึงความเป็นสากลของสังคมโลก โดยเฉพาะในเรื่องของสิทธิมนุษยชนซึ่งมีองค์การสากลระหว่างประเทศคอยจับตามองว่า จะดำเนินการแก้ไขปัญหานี้ได้อย่างไร ทั้งนี้หมายถึงภาพพจน์ของประเทศไทย โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่จะต้องดำเนินการกับผู้ที่ไม่สมควรใจกลับ การเลือกใช้มาตรการต่างๆจึงต้องคำนึงถึงภาพรวมของประเทศด้วย

6.1.1) สถานภาพของชาวม้งลาว

รัฐบาลไทยได้ให้สถานภาพของม้งลาวเป็น “ผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย” โดยอาศัย พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 เป็นหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาสถานภาพ เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นการเข้ามาด้วยปัญหาด้านเศรษฐกิจมิใช่จากการหนีภัยการสู้รบเหมือนผู้อพยพในอดีต นอกจากนี้ยังพบว่าบางส่วนโดยส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีความเข้าใจผิด คิดว่าจะได้ไปประเทศที่สาม ก็ถูกหลอกมาโดยต้องเสียเงินค่านายหน้าให้แก่ขบวนการนำพาเป็นจำนวนเงินที่มาก โดยมีวัตถุประสงค์คือ ต้องการที่จะได้ไปอยู่ประเทศที่สาม โดยเป้าหมายหลักคือ ประเทศสหรัฐอเมริกา และขออยู่ในประเทศไทย

6.1.2) วิธีการเข้ามาและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามาของชาวม้งลาวที่บ้านห้วยน้ำขาว ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

จากการศึกษาพบว่าวิธีการเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านห้วยน้ำขาว ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์นั้น สรุปได้ว่า มี 3 วิธีได้แก่

1) การเดินเท้า เนื่องจากชาวม้งเป็นชนเผ่าที่มีภูมิลำเนาอาศัยอยู่ตามภูเขาสูง จึงมีความสามารถในการเดินทางลัดเลาะภูเขาเข้ามาตามแนวชายแดน เป็นช่องทางตามธรรมชาติซึ่งถือเป็นวิถีชาวบ้านยากแก่การตรวจตรา การเดินเท้านี้ มีประโยชน์คือ สามารถลักลอบเข้าตามช่องทางต่างๆที่เจ้าหน้าที่ไม่สามารถตรวจสอบได้สะดวกและทั่วถึง

2) เดินทางโดยรถยนต์ ในห้วงแรกที่ไม่มีการจัดระเบียบและล้อมรั้วจำกัดเขตของพื้นที่ควบคุมชนั้น ผู้ลักลอบเข้าเมืองทั้งม้งลาวและม้งไทย ได้อาศัยเดินทางโดยรถโดยสารเหมือนประชาชนทั่วไป โดยเข้ามาทางด้านตรวจคนเข้าเมืองตามจังหวัดต่างๆ เช่น หนองคาย อุบลราชธานี เลย น่าน ตาก พะเยา เป็นต้น โดยถือหนังสือเดินทางเพื่อให้สามารถรอดจากการจับกุม ส่วนม้งไทยอาศัยความเป็นคนไทยเดินทางโดยสะดวก

3) **เดินทางโดยเรือโดยสารข้ามฟาก** นี่เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ชาวม้งเลือกใช้ เนื่องจากมีความสะดวก รวดเร็ว และผสมกลมกลืนได้ง่าย โดยจะอาศัยขึ้นเรือตามท่าเรือต่างๆของเขตพื้นที่จังหวัดต่างๆที่ติดต่อกับ สปป.ลาว ทั้งแบบถูกต้องตามกฎหมาย คือ มีหนังสือเดินทางเพื่อขอข้ามแดน และแบบชั่วคราวเพื่อทำที่ว่า มาซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า เป็นปกติในชีวิตประจำวัน

4) **ขบวนการหลอกลวงนำพา** ม้งบางส่วนถูกหลอกลวงโดยขบวนการนำพา โดยต้องขายทรัพย์สินและกู้เงินเพื่อหาเงินมาให้นายหน้าที่หลอกลวงว่าจะพามาประเทศไทยโดยการปล่อยข่าวว่า จะสามารถเดินทางไปประเทศที่3ได้นั้น แต่สุดท้ายก็ต้องมาอยู่ที่บ้านห้วยน้ำขาวโดยไม่ได้ไปประเทศที่3 แต่อย่างใด ซึ่งทางการไทยได้ทำการจับกุมผู้ร่วมขบวนการไปแล้ว พบว่า มีราษฎรม้งไทยในพื้นที่บางคนมีส่วนและเจ้าหน้าที่บ้านเมืองร่วมด้วย

สาเหตุหลักที่ทำให้มีผู้ลักลอบเข้าเมืองชาวม้งลาวเป็นจำนวนมากก็คือปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ต้องการมีชีวิตที่ดีขึ้นและหวังจะได้ไปตั้งถิ่นฐานยังประเทศที่สามเหมือนกับม้งที่สำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก จังหวัดสระบุรี นอกจากนี้ ยังมีบางส่วนซึ่งเป็นส่วนน้อยมากที่เข้ามาเพราะกระทำความผิดทางคดีอาญาใน สปป.ลาว เช่น เกี่ยวข้องกับขบวนการค้ายาเสพติด ขบวนการหลอกลวงนำพาชาวม้งลาวด้วยกันเพื่อลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย และคดีอาชญากรรมต่างๆ แต่ที่สูงสุดแล้ว รัฐบาลสหรัฐอเมริกาที่ไม่สามารถรับม้งลาวเหล่านี้เข้าประเทศได้ เนื่องจากไม่มีนโยบายรับผู้อพยพ และผู้ลักลอบเข้าเมืองเหล่านี้ ก็ได้มีสถานภาพเป็นผู้ลี้ภัยทางการเมืองทั้งหมดแบบในอดีตที่ผ่านมา โดยตั้งแต่เดือน พฤษภาคม พ.ศ.2550 เป็นต้นมา ได้มีการชักจูงโน้มน้าว ให้ชาวม้งลาว สมัครงัดบัญชีเงินฝากด้วยการประชาสัมพันธ์ นำเสนอข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ชี้ให้เห็นและเข้าใจในสถานภาพของตนว่า เป็นผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายและไม่สามารถที่จะอาศัยอยู่ในประเทศไทยได้ อีกทั้งได้มีการแสดงออกถึงความมั่นใจให้กับชาวม้งลาว เมื่อเดินทางกลับไปยังภูมิลำเนาว่าจะได้รับการช่วยเหลือดูแลอย่างดีตลอดจนไม่ต้องรับโทษใดใดสำหรับผู้ที่หลบหนีคดีมา

โดยต่อมา พลจัตวาบัวเสียง จำปาพันธ์ ผู้รับผิดชอบโดยตรงเป็นผู้แทนของ สปป.ลาว เดินทางมาตรวจเยี่ยมและให้คำมั่นสัญญาถึง กองบัญชาการ จก.พตท.เขาค้อ เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ที่ผ่านมาจึงทำให้ชาวม้งลาวสมัครงัดบัญชีมากขึ้นและทำให้สำเร็จลุล่วงทั้งหมดเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ.2552 ที่ผ่านมา โดยไม่เกิดความรุนแรงใดใด เพราะชาวม้งลาวส่วนมากเริ่มเข้าใจสภาพของตนเองว่า ไม่สามารถเดินทางไปประเทศอเมริกา หรือประเทศอื่นๆได้อย่างแน่นอนและไม่มีเงื่อนไขใดใดที่จะนำมากล่าวอ้างเพื่ออยู่ต่อไปได้ และถ้าหากต้องการเดินทางไปยังประเทศที่3 ก็ต้องกลับไปดำเนินการที่ประเทศลาวเท่านั้น นอกจากนี้ ชาวม้งลาวที่ได้เดินทางกลับไปก่อนหน้านี้นี้แล้วจำนวนมาก รวมถึงญาติมิตรที่อยู่ สปป.ลาว ได้ติดต่อสื่อสารให้ญาติของตนเดินทางกลับไป

อยู่กับครอบครัวและดำเนินชีวิตตามวิถีของคน ไม่อยากให้เกิดการขงจนเคยชินและไม่ประกอบอาชีพผู้ด้วยตนเอง ที่สำคัญ ม้งลาวบางกลุ่ม มีความห่วงใยในอนาคตลูกหลาน หากมาอยู่ที่นี้ไปเรื่อยๆก็จะไม่ได้รับการศึกษาที่เพียงพอ ไม่มีความเจริญก้าวหน้า

นอกจากม้งลาวแล้ว ยังพบว่าม้งไทยที่แอบแฝงเข้ามาอยู่ในพื้นที่ควบคุมชั่วคราวๆเพื่อขอรับการเลี้ยงดู และคาดหวังว่าจะได้ไปประเทศที่สาม แต่ไม่ประสบความสำเร็จ จึงได้ออกมาแสดงตนและขอกลับภูมิลำเนาไปอีกจำนวนหนึ่ง

6.1.3) ผลกระทบโดยภาพรวมต่อประเทศไทยและผลกระทบที่มีต่อชุมชนที่เกิดขึ้นจากการเข้ามาของชาวม้งลาว

ผลกระทบในด้านบวกที่เกิดขึ้นจากการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายชาวม้งลาวต่อประเทศไทย คือ ความช่วยเหลือด้านการเงินในการดูแลผู้ลักลอบเข้าเมือง โดยมีองค์กรทั้งในและต่างประเทศเข้ามาให้ความช่วยเหลือ ทำให้แบ่งเบาภาระด้านงบประมาณของรัฐบาลลงไปได้ในระดับหนึ่ง

ในส่วนของผลกระทบในด้านบวกต่อชุมชน จากการศึกษาพบว่า ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชนมากขึ้น โดยการนำอาหาร เข้าไปขายในตลาดตอนเช้า ซึ่งทาง ลกฯ ได้อนุญาตให้มีทุกวันเสาร์ นอกจากนี้ในชุมชนมีความรู้สึกปลอดภัยมากขึ้น เนื่องจากการตรวจตราผู้ที่จะเดินทางผ่านเข้าและออกภายในหมู่บ้าน ซึ่งเจ้าหน้าที่ทหารก็ได้ดำเนินการด้วยความเข้มงวดเพื่อป้องกันบุคคลภายนอกที่จะเข้าไปสร้างความวุ่นวาย

ผลกระทบจากปัญหาผู้ลักลอบเข้าเมืองชาวม้งลาวในด้านลบทำให้ทั้งประเทศไทยและสปป.ลาว ได้รับผลกระทบ ในส่วนของประเทศไทยนั้น เป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรง โดยเฉพาะด้านภาพลักษณ์ของประเทศจากการเผยแพร่ข่าวและภาพข่าวทางลบ โดยสื่อมวลชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ จากการได้รับข้อมูลที่บิดเบือนจากความเป็นจริงจากม้งลาวบางคน ที่คอยให้ข่าวในทางลบ เพื่อประโยชน์ในการขอเดินทางไปประเทศที่สาม ดังนั้นเมื่อมีการดำเนินการส่งกลับ ทำให้ประเทศไทยถูกโจมตีจากองค์กรต่างประเทศว่าไม่คำนึงถึงหลักมนุษยธรรม และไม่เคารพสิทธิมนุษยชน จากการที่ม้งลาวให้ข่าวว่า เจ้าหน้าที่ไทยมักจะบังคับ ชู เชิญในการเดินทางกลับภูมิลำเนาทั้งที่ไม่สมัครใจกลับ

ผลกระทบด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกับสปป.ลาว ในระยะแรกที่มีการหลั่งไหลเข้ามาของผู้ลักลอบเข้าเมืองๆ เพราะรัฐบาล สปป.ลาวเกิดความแคลงใจว่า อาจมีกลุ่มขบวนการต่อต้านลาวเข้ามาเคลื่อนไหวภายในพื้นที่

ประเทศไทยยังต้องแบกรับภาระด้านงบประมาณในการช่วยเหลือและดำเนินการส่งกลับม้งลาว โดยการดำเนินการส่งกลับได้ปฏิบัติต่อม้งลาวเป็นอย่างดีในการอำนวยความสะดวกในการเดินทาง อีกทั้งยังให้เงินสนับสนุนครอบครัวที่สมัครใจกลับ

ปัญหาผู้ลักลอบเข้าเมืองชาวม้งลาว ที่มีมาตั้งแต่ พ.ศ.2547 ในพื้นที่บ้านห้วยน้ำขาว ตำบลเจ๊กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งในขณะนั้น มีม้งลาวเข้ามาอาศัยอยู่ถึง 8,000 กว่าคนตามพื้นที่ไหล่ทางและพื้นที่ของราษฎร ตำบลเจ๊กน้อย โดยกระจายสร้างที่พักอาศัยอยู่ทั่วไป ทำให้เกิดปัญหาต่อชุมชนมากมาย กล่าวคือ การทำลายระบบนิเวศวิทยา การแย่งพื้นที่ทำกินของราษฎรไทย การตัดไม้ทำลายป่า การลักลอบล่าสัตว์ในพื้นที่ป่าชุมชนเพื่อนำมาเป็นอาหาร การขบถายของเสียสิ่งปฏิกูลลงในแหล่งน้ำของหมู่บ้าน และการแพร่เชื้อโรคต่างๆ ที่ตรวจพบ ได้แก่ เชื้อวัณโรค โรคเรื้อน ไข้หวัดใหญ่ ปัญหาการลักขโมยโค กระบือของราษฎร ตลอดจนปัญหาทางสังคมคือ ปัญหาความไม่เสมอภาคทางกฎหมายซึ่งราษฎรไทยมีความรู้สึกที่ ม้งลาวเป็นผู้ที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย แต่กลับได้รับการคุ้มครองและดูแลเป็นอย่างดี ซึ่งแตกต่างจากราษฎรในพื้นที่ที่ยังยากจนอยู่หลายครัวเรือน นอกจากนี้ ยังพบว่ามีปัญหาเรื่องผู้สาว อยู่กินแบบสามี-ภรรยา อย่างผิดกฎหมาย ระหว่างม้งลาวและราษฎรไทย ทำให้มีการชุมนุมประท้วงของคนในพื้นที่เพื่อให้ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องดำเนินการผลักดันม้งลาวออกจากพื้นที่โดยเร่งด่วน ซึ่งต่อมา ภายหลังจากที่มีการแก้ปัญหาในระดับหนึ่ง โดยได้มีการเคลื่อนย้ายผู้ลักลอบเข้าเมืองฯ ผู้พื้นที่ควบคุมชั่วคราวแห่งใหม่ ทำให้ปัญหาต่างๆ ที่กล่าวมาลดลง แต่ชุมชนก็ยังได้รับผลกระทบจากมลภาวะเป็นพิษ น้ำเสีย และสิ่งปฏิกูลและขยะปนเปื้อนเชื้อโรคที่มากขึ้นเรื่อยๆ สิ่งสาธารณูปโภคที่ไม่เพียงพอ โรงพยาบาลต้องรับภาระมากขึ้น ตลอดจนกระทบต่อบรรยากาศในการท่องเที่ยวตามความคิดเห็นของราษฎรในพื้นที่ นอกจากนี้ถนนหนทางก็ชำรุดเสียหายจากรถบรรทุกขนของบริจาต และจากการเข้มงวดในการเข้า-ออก บริเวณพื้นที่ควบคุมชั่วคราวนี้ ทำให้วิถีชีวิตราษฎรในพื้นที่ไม่ได้รับความสะดวก เพราะต้องรับการตรวจอย่างเข้มงวดโดยเจ้าหน้าที่ทหาร

6.1.4 อุปสรรคในการแก้ไขปัญหาและการเลือกวิธีการปฏิบัติของรัฐบาลไทยต่อชาวม้งเหล่านี้

จากการศึกษาพบว่าอุปสรรคในการแก้ไขปัญหาผู้ลักลอบเข้าเมืองชาวม้งลาวพบว่ามีมากหลายประเด็น เนื่องจากจำนวนผู้ลักลอบเข้าเมืองที่มีเป็นจำนวนมากหลายพันคน และมีสถานภาพเป็น “ผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย” ทั้งหมด จึงไม่สามารถที่จะให้อาศัยอยู่ในประเทศไทยได้ และวัตถุประสงค์ที่ม้งเหล่านี้ มีความต้องการที่จะไปอยู่ในประเทศที่สาม เช่น สหรัฐอเมริกา ก็ไม่สามารถจะไปได้ เนื่องจากไม่มีนโยบายที่รับผู้อพยพเหมือนในอดีต อุปสรรคในการแก้ไขปัญหา เกิดขึ้นทั้งจากปัจจัยภายในคือตัวผู้ลักลอบเข้าเมืองและเจ้าหน้าที่ และจาก

ปัจจัยภายนอก คือ องค์กรต่างๆที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเรื่องสิทธิมนุษยชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ และจากสื่อมวลชนที่นำเสนอข้อมูลตามสื่อต่างๆ โดยอุปสรรคจากตัวผู้ลักลอบเองเกิดจากการต่อต้านการส่งกลับภูมิลาเนา จากกลุ่มม้งลาวอาวูโสและกลุ่มแกนนำ ที่มีอิทธิพลและบางคนก็มีส่วนในขบวนการนำพาม้งลาวเข้าสู่ประเทศไทย โดยพยายามสร้างอิทธิพลทางแนวความคิด ช่มชู้ ให้ทำตามและไม่ให้เดินทางกลับ เพื่อให้ไว้เป็นเกราะป้องกันตนเองและเพื่อผลประโยชน์ในการต่อรอง โดยอาศัยสื่อและองค์กรต่างๆในการให้ข้อมูลทางลบแก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายไทย เพื่อให้มีการ โจมตีในสังคมเพื่อประวิงเวลาไม่ให้ดำเนินการส่งกลับ ตลอดจนพยายามสร้างความวุ่นวายในพื้นที่ควบคุมฯเช่น การนำมวลชนประท้วงเจ้าหน้าที่ การสร้างสถานการณ์เผาทำลายที่พักอาศัยเพื่อให้ภายนอกมองว่า การอยู่ในพื้นที่พักพิงไม่มีความปลอดภัย เพื่อพยายามให้ องค์กร สหประชาชาติ(UN) เข้ามาดูแล เพื่อให้ยกสถานะเป็น ผู้อพยพหนีภัยจากสงคราม เพื่อเป็น ลู่ทางให้เดินทางต่อไปยังประเทศที่สามได้โดยสะดวก

ในส่วนอุปสรรคของเจ้าหน้าที่เอง เป็นในส่วนของการดำเนินการ ต้องเป็นไปด้วยความระมัดระวังในกรณีที่มีม้งที่ไม่สมัครใจกลับภูมิลาเนา ปัญหาในการสื่อสารภาษา และปัญหาการใช้ปฏิบัติการทางจิตวิทยาในการโน้มน้าวความคิดให้กลับถิ่นฐาน เพราะมวลชนม้งจะเชื่อถือ กลุ่มผู้อาวุโสและกลุ่มแกนนำมากกว่าเจ้าหน้าที่ทหาร จึงต้องมีการนำอาสาสมัครม้งไทยมาคอยประชาสัมพันธ์ด้วยภาษาม้งโดยผ่านสื่อเสียงตามสายด้วยอีกทางหนึ่งนอกจากนี้ ยังต้องรับแรงกดดันจากองค์กรด้านสิทธิมนุษยชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ

องค์กรที่เข้ามาให้การช่วยเหลือและเคลื่อนไหวกายในพื้นที่นั้น จากการศึกษาพบว่า มีส่วนช่วยในการดูแลผู้ลักลอบเข้าเมืองเป็นอย่างมาก ในการดูแลเรื่องเครื่องอุปโภคบริโภคประจำวัน ซึ่งหากไม่มีองค์กรเหล่านี้เข้ามาช่วยเหลือรัฐบาลไทยก็ต้องแบกรับภาระเป็นเงินจำนวนปีละหลายสิบล้านบาท แต่ในขณะเดียวกัน องค์กรเหล่านี้ ก็ถือว่าเป็นอุปสรรคสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้การดำเนินการส่งกลับม้งลาว ล่าช้า เนื่องจากการที่องค์กรฯเหล่านี้ ให้การช่วยเหลือดูแลเป็นอย่างดี ทำให้ผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายเหล่านี้ไม่อยากจะกลับภูมิลาเนาเพราะมี ผู้ดูแลอย่างดี โดยองค์กรด้านสิทธิมนุษยชนและกลุ่ม NGO ต่างๆได้คอยติดตามความเคลื่อนไหวและพยายามกดดันไม่ให้มีการส่งกลับ โดยอ้างถึงเหตุผลทางมนุษยธรรมและอ้างถึงความไม่ปลอดภัย

ในส่วนของการดำเนินการต่อผู้ลักลอบเข้าเมืองชาวม้งลาว สภาความมั่นคงแห่งชาติได้ ประชุมส่วนราชการและมอบหมายให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) ได้จัดตั้งหน่วยเฉพาะกิจผสม พลเรือน ตำรวจ ทหาร เขาค้อ โดยมอบหมายให้ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ภาค 3 (กอ.รมน.3) เป็นผู้เข้าควบคุม จัดระเบียบ ดูแล และ

ดำเนินการส่งกลับ โดยมีการดำเนินการสัมภาษณ์ คัดกรอง เพื่อจัดทำทะเบียนประวัติ สถานะบุคคลและครอบครัว และสาเหตุการเข้ามาในประเทศไทย นอกจากนี้ ยังให้การดูแลช่วยเหลือตามหลักมนุษยธรรมในระหว่างรอการดำเนินการส่งกลับภูมิลำเนา จากการคัดแยกทำประวัติ ทำให้ทราบว่า สาเหตุที่เข้ามา มีประเด็นสำคัญสามประเด็นคือ หลบหนีเข้ามาด้วยปัญหาทางเศรษฐกิจ คิดเป็นร้อยละ 92 หลบหนีเข้ามาโดยอ้างปัญหาความไม่ปลอดภัย คิดเป็น ร้อยละ 8 และต้องการจะเดินทางไปประเทศที่สาม

จากการเก็บข้อมูลทำให้ทราบว่า นอกจากม้งลาวแล้ว ยังมีราษฎรไทย(ม้ง)เข้ามาแอบแฝงเพื่อรับการดูแลอีกจำนวนหนึ่งนั้น ก็ได้ทำการดำเนินการคัดแยกออกมาและส่งกลับตามภูมิลำเนาจังหวัดต่างๆ

ที่ผ่านมาการดำเนินการส่งกลับได้ดำเนินการแล้วเป็นจำนวนทั้งสิ้น 18 ครั้ง โดยการส่งกลับครั้งล่าสุดเมื่อเดือนกันยายน พ.ศ.2552 โดยสถานการณ์ทั่วไปเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและอำนวยความสะดวกในการส่งกลับแก่ผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายเป็นอย่างดีโดยผู้ลักลอบเข้าเมืองชาวม้งลาวนั้น ได้ส่งกลับตามภูมิลำเนาของตน แต่หากผู้ใดที่ไม่มีที่อยู่อาศัยแล้วทางรัฐบาลสปป.ลาว ก็ได้จัดพื้นที่รองรับให้อาศัยอยู่ที่ หมู่บ้านพัฒนาผาหลัก เมืองกาสิ แขวงเวียงจันทน์ สปป.ลาว โดยจัดตั้งที่อยู่อาศัย สาธารณูปโภคพื้นฐานต่างๆ อย่างครบถ้วน ความร่วมมือของทั้งสองรัฐบาลไทยและสปป.ลาวนี้ได้แสดงให้เห็นองค์กรต่างๆและเจ้าหน้าที่หลายๆฝ่ายที่ได้เข้าไปเยี่ยมชมการดำเนินการของฝ่ายไทยการเรื่องการส่งกลับ และเดินทางไปเยี่ยมชมความเป็นอยู่ภายใน บ้านพัฒนาผาหลัก ได้มีความมั่นใจว่า สปป.ลาว ได้ดูแลราษฎรม้งลาวเหล่านี้ อย่างดี

6.2 อภิปรายผลการศึกษา

ผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายชาวม้งลาวที่เข้ามาอาศัยอยู่ในหมู่บ้านห้วยน้ำขาว ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้เริ่มมีมาตั้งแต่ ปลายปี พ.ศ.2547 สืบเนื่องจากที่รัฐบาลไทยมีนโยบายให้สถานเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกา และ สำนักงานองค์การข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR) รับชาวม้งในพื้นที่สำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก จังหวัดสระบุรี จำนวนประมาณ 15,550 คน ให้ไปตั้งถิ่นฐานในประเทศสหรัฐอเมริกา จึงเป็นผลให้มีชาวม้งใน สปป.ลาว มีความคิดว่าจะมีโอกาสได้ไปประเทศสหรัฐอเมริกาหรือประเทศที่สามบ้าง จึงได้ลักลอบเดินทางเข้ามาตามช่องทางต่างๆตามแนวชายแดนไทย-ลาว โดยมีราษฎรม้งไทยที่อาศัยอยู่ตามจังหวัดต่างๆในภาคเหนือได้ ตลอดจนม้งที่เคยอยู่บริเวณพื้นที่สำนักสงฆ์ถ้ำกระบอกที่ไม่ได้รับการพิจารณาให้เดินทางไปประเทศที่สาม จนกระทั่งศูนย์ปิดถาวรเมื่อ พ.ศ.2548 ก็ได้เดินทางมา

สมทบด้วยอีกจำนวนหนึ่ง ส่วนมากโดยขบวนการหลอกลวงแสวงหาผลประโยชน์นำพาเข้ามา และได้มารวมตัวกันในพื้นที่บ้านห้วยน้ำขาว ตำบลเจ๊กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งเป็นพื้นที่ของชุมชนม้งไทย โดยมียอดรวมทั้งสิ้นประมาณ 8 พันคน โดยม้งเหล่านี้ ได้รับสถานะให้เป็น “ ผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ” โดยสถานะที่ได้รับนั้น ได้พิจารณาจากพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 ซึ่งม้งเหล่านี้ได้เข้ามาสร้างที่อยู่อาศัยกระจายโดยทั่วบริเวณของหมู่บ้าน ทำให้เกิดผลกระทบมากมายต่อชุมชน

การที่มีผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายชาวม้งเหล่านี้ ด้วยเหตุผลทางด้านเศรษฐกิจเป็นส่วนใหญ่ เพื่อแสวงหาโอกาสและสภาพความเป็นอยู่ที่ดีกว่านี้ โดยมีความมุ่งหวังจะได้ไปประเทศสหรัฐอเมริกา ตามที่ญาติพี่น้องและชาวม้งที่เคยอาศัยอยู่ในสำนักสงฆ์ถ้ากระบอกได้รับการพิจารณาให้ไปได้ก่อนหน้านี ส่วนหนึ่งของผู้ลักลอบเข้าเมืองที่เคยให้ความร่วมมือกับหน่วยซีไอเอ ในการร่วมต่อต้านรัฐบาล สปป.ลาวในอดีต อีกทั้งบางคนที่มีความคิดตัวก็อาศัยโอกาสนี้ ให้การลักลอบเดินทางเข้ามาสมทบเพื่อโอกาสในการฟื้นคืน ซึ่งสอดคล้อง กฤตยา อาชวนิจกุล (2545) พบว่า การลักลอบเข้ามาในประเทศไทยเนื่องด้วยสาเหตุหลายประการ ในปัจจุบันสาเหตุใหญ่ด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจ เพื่อแสวงหาโอกาสและสภาพความเป็นอยู่ที่ดีกว่า โดยมองถึงระดับการพัฒนาเปรียบเทียบระหว่างไทยกับประเทศของตน นอกจากนี้ ผลจากการสู้รบ ความขัดแย้งและความแตกต่างในเรื่องลัทธิและอุดมการณ์ทางการเมืองภายในประเทศเพื่อนบ้าน ก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้กลุ่มม้งลาวบางกลุ่มได้เข้ามาในประเทศไทยด้วยเช่นกัน อีกทั้งแนวคิดของชัยวัฒน์ ปัญญาพงษ์และคณะ (2521) กล่าวถึงปัจจัยผลักดันจากพื้นที่ต้นทาง เช่น ความล้มเหลวในการทำมาหากิน การขาดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การไม่มีที่ทำกิน ไม่มีบ้านอาศัย ซึ่งจากการศึกษาพบว่าผู้ลักลอบเข้าเมืองชาวม้งลาวเหล่านี้ ส่วนใหญ่ก็ถูกขบวนการนำพาหลอกลวงให้ต้องขายทรัพย์สิน ที่ทำกิน เพื่อให้ได้ไปอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยมีความคิดที่เป็นทุนเดิมว่าต้องการความเป็นอยู่ที่ดีกว่าเดิม

การลักลอบเข้ามาโดยผิดกฎหมายของราษฎรทั้งม้งลาวและม้งไทยเหล่านี้ ได้สร้างผลกระทบมากมายต่อประเทศไทยและชุมชนที่เข้าไปอาศัยอยู่ ซึ่งเป็นพื้นที่ของหมู่บ้านห้วยน้ำขาว ตำบลเจ๊กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยการที่มีคนเข้ามาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากเกือบหนึ่งหมื่นคนนั้น ทำให้เกิดปัญหามากมาย โดยผลกระทบในด้านลบที่สำคัญได้แก่ ด้านระบบนิเวศวิทยา การแย่งพื้นที่ทำกินของราษฎรในพื้นที่ ปัญหาด้านสาธารณสุขที่ชาวม้งลาวได้รับการดูแลเป็นอย่างดียิ่งกว่าคนไทย อีกทั้งการที่มีชาวม้งลาวเข้ามาอยู่ในชุมชนจำนวนมาก ทำให้เสียบรรยากาศการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน ซึ่งทำให้คนในพื้นที่รู้สึกรำคาญใจและรู้สึกถึงความไม่มั่นคงปลอดภัยในสวัสดิภาพของคนในชุมชน แม้ว่าจากการสัมภาษณ์จะได้รับความคิดเห็นจากราษฎร

ในชุมชนโดยส่วนใหญ่ว่า รู้สึกสงสารและเห็นใจ อย่างไรก็ตามก็ยังคงต้องดำเนินการตามกฎหมายบ้านเมือง อีกทั้งรวมไปถึงผลกระทบโดยภาพรวมของประเทศซึ่งมีความคำนึงถึงผลกระทบด้านความมั่นคงของชาติในอนาคต โดยสอดคล้องกับ ขจัดภัย บुरुยพัฒนา (2536) มองปัญหาผู้อพยพลี้ภัยจากอินโดจีนที่ผ่านมาว่า สร้างปัญหาให้กับไทยหลายประการ ทั้งภาระด้านงบประมาณในการดูแล ภาระด้านสิ้นเปลืองเจ้าหน้าที่ สิ้นเปลืองทรัพยากรของชาติ มีการแข่งขันทรัพยากรในท้องถิ่นทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างผู้อพยพกับคนในท้องถิ่น ทำให้ประชาชนเกิดทัศนคติไม่ดีต่อรัฐบาล ผู้อพยพกลายเป็นจุดอ่อนในการแทรกซึมบ่อนทำลายเป็นอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่นอกจากนี้ทำให้ประเทศเพื่อนบ้านเกิดความหวาดระแวงในเจตนาของรัฐบาลไทยและอาจจะเป็นสาเหตุการรุกคืบโดยฝ่ายตรงข้ามได้ โดยที่ผ่านมาผู้ลักลอบเข้าเมืองชาวม้งลาวได้แสดงให้เห็นว่าการเข้ามาของพวกเขามีผลกระทบมากกว่าการได้ประโยชน์ ซึ่งประเทศไทยต้องรับภาระในการใช้งบประมาณเพื่อการดำเนินการปีละเกือบ 20 ล้านบาท ไม่ว่าจะเป็นค่าใช้จ่ายในด้านเจ้าหน้าที่ ที่คอยสับเปลี่ยนหมุนเวียนเข้าไปทำหน้าที่ และค่าใช้จ่ายในการดำเนินการส่งกลับภูมิลำเนาโดยมอบเงินตั้งต้นการดำรงชีพ อีกทั้งยังต้องสูญเสียงบประมาณในการบำรุงรักษาพื้นที่หลังจากการรื้อถอนอาคารและเรือนพักภายในพื้นที่ควบคุมชั่วคราวให้กลับสู่สภาพเดิม

ในส่วนของการแก้ไขปัญหานั้น รัฐบาลไทยและรัฐบาล สปป.ลาว ได้กำหนดกรอบการดำเนินการส่งกลับชาวม้งลาวให้แล้วเสร็จภายในเดือนธันวาคม พ.ศ.2552 โดยตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาได้ให้โอกาสผู้ลักลอบเข้าเมืองชาวม้งลาว สมัครใจกลับ สปป.ลาว จากการใช้มาตรการด้านจิตวิทยา และการประชาสัมพันธ์ข้อดีของการสมัครใจกลับภูมิลำเนาอย่างสม่ำเสมอทำให้มีผู้สมัครใจกลับมากขึ้นเรื่อยๆ นอกจากนี้สำหรับผู้ที่ไม่สมัครใจกลับ โดยเฉพาะกลุ่มแกนนำที่ในอดีตเคยเป็นสมาชิกขบวนการต่อต้านลาวและทำตัวมีอิทธิพลต่อความคิดของม้งคนอื่น ทางหน่วย นก.พตท.เขาค้อ ซึ่งได้รับมอบหมายในการดำเนินการควบคุม ดูแล และส่งกลับตั้งแต่ต้นมานั้น ก็จะต้องใช้มาตรการทางกฎหมายเข้ามาใช้ในการส่งกลับ ซึ่งที่ผ่านมามีปัญหาและอุปสรรคในการถูกโจมตีจากองค์กรต่างๆ เรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชน ชาวม้งลาวเหล่านี้เป็นผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ดังนั้นจึงไม่สามารถที่จะอาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นการถาวรได้ ที่ผ่านมามีปัญหาขลุกขลักบ้างในการดำเนินการ โดยการอ้างสิทธิด้านมนุษยชนเพราะผู้ลักลอบเข้าเมืองชาวม้งลาวเหล่านี้มีบางกลุ่มที่ยืนยันจะไม่เดินทางกลับ กลุ่มแกนนำและผู้นำตระกูลแซ่ที่มีอิทธิพลพยายามข่มขู่และปลุกระดมชาวม้งลาว เพื่อต่อต้านการปฏิบัติหน้าที่แต่ที่สุดแล้วการดำเนินการส่งกลับในแต่ละครั้งก็เป็นไปด้วยความสงบไม่เกิดความรุนแรงใดใดที่จะต้องเสียเลือดเนื้อหรือทำร้ายร่างกาย เนื่องจากมีการกำหนดขั้นตอนการทำงานเริ่มจากเขาไปหาหนัก จากการผ่อนผันไป

ถึงเข้มงวดกับส่วนที่เกี่ยวข้องทุกส่วนไม่ว่าจะเป็นฝ่ายเจ้าหน้าที่ไทย องค์กรเอกชน และชาวม้ง ลาวก็ตามโดยหลีกเลี่ยงการใช้ความรุนแรงใดใด เนื่องจากที่ผ่านมา หากมีการดำเนินการควบคุม ตัวและแยกแคนนำ ผู้ลักลอบเข้าเมืองคนอื่นๆก็จะตอบโต้โดยสร้างสถานการณ์จะฆ่าตัวตาย เพื่อให้องค์กรด้านสิทธิมนุษยชน หรือ UNHCR เข้ามาให้การช่วยเหลือไม่ให้มีการส่งกลับและ เพื่อยกสถานะเป็น “ผู้อพยพลี้ภัย” เพื่อประโยชน์ในการขออาศัยอยู่ในประเทศไทยและขอลี้ภัยไป ประเทศที่ 3 ได้ง่ายขึ้น อีกทั้งได้มีชาวม้งบางคนที่หลบหนีคดีอาญา มาจาก สปป.ลาว ก็เป็นกลุ่ม คนอีกจำนวนหนึ่งที่ยืนยันไม่กลับ ซึ่งขจัดภัย บुरुยพัฒน์(2536) ได้หยิบยกอนุสัญญาว่าด้วย สถานภาพของผู้ลี้ภัยและพิธีสารเกี่ยวกับสถานะของผู้ลี้ภัย พ.ศ. 2494 มาตราที่ 2 ได้กำหนดอย่าง กว้างๆว่า “ผู้ลี้ภัยมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบังคับและมาตรการในการรักษาความ สงบเรียบร้อยของประชาชนของประเทศที่ตนพำนักอาศัยอยู่ และเนื่องจากเป็นการอพยพหนีภัย ความเดือดร้อนต่างๆที่เกิดขึ้นเป็นครั้งคราว เมื่อภัยพิบัติเหล่านั้นสิ้นสุดลงผู้อพยพจะต้องเดินทาง กลับถิ่นฐานเดิมของตน การเข้าไปอยู่อาศัยในประเทศข้างเคียงจะถือว่าเป็นการเข้าเมืองโดยไม่ ถูกต้องตามกฎหมาย ดังนั้นผู้อพยพจะต้องถูกจับกุม คุมขังตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง เพื่อรอ การส่งกลับประเทศของตน” อีกทั้งสิทธิเดช วงศ์ปรัชญา(2548) มองถึงการแทรกแซงจาก ต่างประเทศซึ่งพบว่ามีกรณีแทรกแซง โดยการกดดันต่อประเทศที่มีปัญหาการละเมิดสิทธิ มนุษยชน ในรูปแบบขององค์กรเอกชนรวมทั้งองค์กรในเครือสหประชาชาติ(UN) ที่เข้ามาดูแล ช่วยเหลือชนกลุ่มน้อย เช่น องค์กรแพทย์ไร้พรมแดน(MSF)ที่เข้ามามีบทบาทอย่างมากภายใน พื้นที่พักพิงชั่วคราวบ้านห้วยน้ำขาว ซึ่งคอยแสดงบทบาทโดยการ โอบอุ้มและพยายามออกหน้า แทนชาวม้งลาวในทุกครั้งที่มีการเรียกร้องเรื่องการที่จะขอไปอยู่ในประเทศที่ 3 แต่แม้ว่า MSF จะ คอยหนุนหลังชาวม้งลาวอยู่สักเท่าใดในแง่การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมขั้นพื้นฐานถือได้ ว่า มีการดำเนินการและอำนวยความสะดวกเป็นอย่างดีมากต่อชาวม้งลาว ทำให้ภาระที่รัฐบาลไทย และเจ้าหน้าที่ทหารภายใน จก.พตท.เขาคือ ได้รับการแบ่งเบาไปมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้าน ของงบประมาณในการดูแลชาวม้งลาวเหล่านี้ สำหรับชาวม้งเมื่อเกิดปัญหาที่รับผลกระทบจาก การดำเนินนโยบายของรัฐหรือจากกรณีความขัดแย้งที่มักจะใช้เป็นช่องทางในการเรียกร้อง เพื่อ ขอความเป็นธรรม ซึ่งที่ผ่านมาได้มีการสร้างสถานการณ์เพื่อก่อความวุ่นวายให้เกิดขึ้นภายในพื้นที่ ควบคุมชั่วคราวบ้างเป็นระยะๆ เพื่อประวิงเวลาในการดำเนินการส่งกลับภูมิลำเนา โดยอาศัยพลัง มวลชนเพื่อกดดันเจ้าหน้าที่ทหารให้ทำตามข้อเรียกร้อง อย่างไรก็ตามที่สุดแล้วถ้าไม่มีการสมัคร ใจกลับเอง ทางของไทยก็จำเป็นที่จะต้องดำเนินการตามกฎหมาย เพื่อใช้ในการดำเนินการบังคับ กลับ เพราะหากปล่อยให้ผู้ลักลอบเข้าเมืองชาวม้งลาวยังฝืนที่จะประวิงเวลาอาศัยอยู่ในประเทศ ไทยต่อไป ก็จะทำให้ปัญหามานปลาย และดำเนินการได้สำเร็จยากยิ่งขึ้น

6.3 ข้อเสนอแนะ

6.3.1) ข้อเสนอแนะต่อชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง

1. การดำเนินการของรัฐ ควรจะทำความเข้าใจประชาสัมพันธ์ข้อเท็จจริงต่างๆ ให้แก่ราษฎรในท้องถิ่นให้มากขึ้นเพื่อให้ตระหนักถึงปัญหาและผลกระทบจากผู้หลบหนีเข้าเมืองและเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวร่วมกับทางราชการได้
2. ราษฎรในท้องถิ่นควรจะร่วมมือกับทางราชการ โดยไม่ให้เกิดการสนับสนุนหรือช่วยเหลือผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย เพื่อจะได้ไม่เป็นการส่งเสริมให้มีการกระทำผิดหรือชักชวนเครือญาติให้เข้ามามากขึ้น
3. แต่ละชุมชนที่มีแนวโน้มน้ำหรือมีพื้นที่ที่เป็นจุดต่อแหลมต่อการลักลอบเข้ามาได้ง่ายนั้น ควรจะมีการจัดตั้งกลุ่มดูแลความสงบเรียบร้อยของหมู่บ้าน เพื่อช่วยเป็นหูเป็นตาให้แก่เจ้าหน้าที่ได้อีกทางหนึ่ง
4. เจ้าหน้าที่ ควรปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการในด้านการควบคุม ป้องกัน และสกัดกั้นผู้หลบหนีเข้าเมือง โดยเฉพาะระบบการตรวจสอบและพิสูจน์ทราบตัวบุคคล
5. รัฐบาลควรดำเนินการตามกฎหมายอย่างจริงจังกับผู้ที่มีส่วนรู้เห็น สนับสนุนช่วยเหลือและแสวงหาผลประโยชน์จากผู้หลบหนีเข้าเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

6.3.2) ข้อเสนอแนะในการทำการศึกษารั้งต่อไป

1. ควรศึกษาถึงชีวิตความเป็นอยู่ของชาวม้งลาวที่ได้เดินทางกลับสู่ภูมิลำเนาเดิม เช่น ที่หมู่บ้านพัฒนาพาคหลัก เพื่อเป็นการยืนยันว่า ชาวม้งลาวที่กลับไปแล้วนั้น มีความสุขสบายดีและปลอดภัย
2. ศึกษาเปรียบเทียบด้านนโยบายและการดำเนินการกับปัญหาผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายกลุ่มอื่นๆ และของประเทศอื่นๆ เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูล เพื่อศึกษาถึงวิธีการของแต่ละประเทศว่าดำเนินการอย่างไรและมีอุปสรรคในการแก้ไขปัญหาอย่างไรบ้าง